

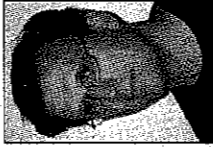
Latin-Amerika vil

Med demokratiene på plass vil også den jevne latin-amerikaner få økt levestandard. Etter hvert.

Tor Dagfinn Dommersnes | tekst

ØKONOM: – Jeg er optimist på Latin-Amerikas vegne. Dette er jo rike land med store ressurser. De minner meg om situasjonen i Sør-Europa på 1960-tallet, sier Henrik Wiig til Aftenbladet.

At Latin-Amerika økonomisk er inne i sitt tredje tapte tiår etter liberaliseringen av verdenshandelen på 1980-tallet, er ille. Men den viktigste forutsetningen for forbedring er på plass: Demokrati.

EKSPERT: Henrik Wiig er økonom, dr. polit. ved Norsk institutt for by- og regionforutsetningen for forbedring (NIBR).

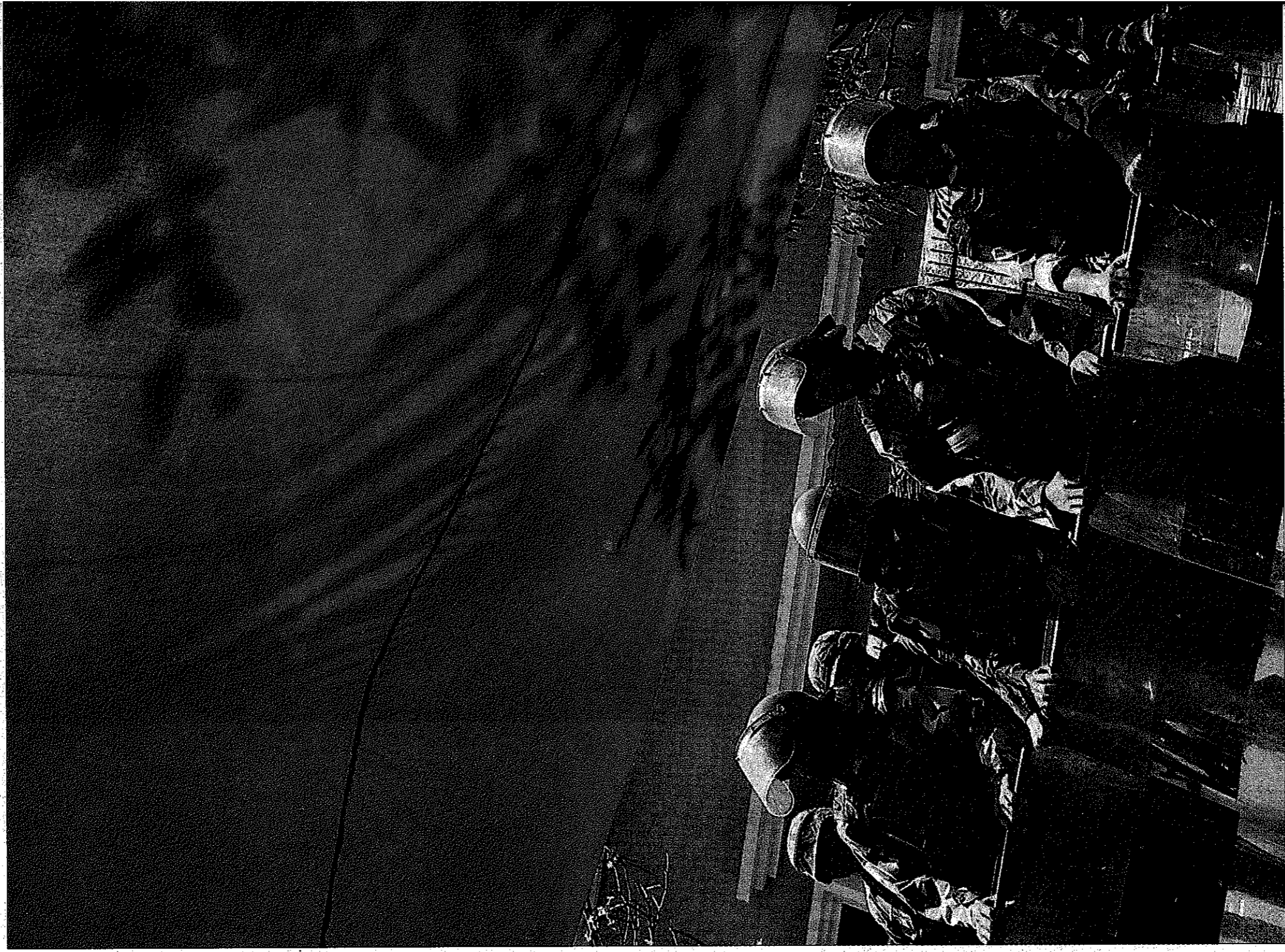
Forutsetningen

– Demokratiseringen innebærer en enorm forbedring, og vil på sikt gjøre at levestandarden for folk flest vil øke og så i Latin-Amerika, sier Wiig. – Dette kontinentet har tidligere blitt styrt av en elite som ikke har hatt noen interesse av å bedre vanlige folks levekår, de har karret til seg mest mulig selv uten å reinvestere til landets beste. Og dersom det har kommet en reell trussel fra demokratiske krefter som krever større rettferdighet, har generalene grepet inn med et statskupp og eliminert trusselen.

Wiig har studert småbønders kår i Peru, og også arbeidet med makroøkonomi for Latin-Amerika.

– Hvorfor har den økonomiske utviklingen i Asia vært mer gunstig enn i Latin-Amerika?

– Det er jo ingen enkle svar på det, men ett av dem er at eliten i Latin-Amerika ikke har gjort noe for fellesskapet. Makteliten har tjent på å holde folk nede, og gjort det. De rike er ikke interessert i en omfordeling gjennom skattesystemet, og derfor skjer det. Se på Guatemala, der skatteinntøyet ligger på bare 8 prosent. Dermed kan ikke staten

OPPRØRSPOLITI: De folkelige protestene blir stadig flere i Latin-Amerika, og selv om opprørspolitiet kan være hardhendt, er statskuppene i overkant. Dette er fra en demonstrasjon mot høye bensinpriser i Honduras. (Foto: Tomas Bravo, Reuters)

gjennomføre noen reell omfordeling av godene.

Kompromisser

Wiig viser til det som skjedde i Europa, der eliten forsto at man måtte inngå kompromisser og fordele rikdommene bedre.

– Det er også slik jeg tolker

det som skjer i Latin-Amerikas desiderte stormakt Brasil, sier Wiig. President Lula kom til makten fordi makteliten innså at tiden for deling var kommet.

Industriektoren i latinamerikanske land klarer aldri den nødvendige omstillingen. Da man ikke lenger kunne kon-

kurrere, ble store deler av industrien lagt ned istedenfor at man investerte i modernisering og økt konkurransekraft.

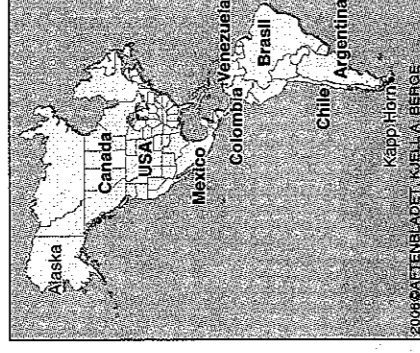
Teknologutviklingen stoppet opp, og det ble satset på rene monteringsfabrikker.

«Maquilladores»

Mexico er spesiell i så måte.

Etter at Nafta trådte i kraft i 1994, flyttet mange nordamerikanske bedrifter selve monteringen til Mexico. I utallige fabrikker langs grensen ligger de såkalte «maquilladoras», der underbetalte arbeidere monterer forbruksvarer for USAs marked. Svake fagforeninger, lavere miljøstandarder og ge-

også snart blomstre

HANDELSAVTALER

AMERIKA: Forsøket på å skape ett frihandelsområde for hele Amerika, har strandet. Avtalen, Free Trade Area of the Americas, FTAA, skulle trådt i kraft i desember 2005. 34 land- var involvert, det vil si alle land på kontinentet utenom Cuba.

REGIONALE AVTALER: Det finnes flere regionale handelsavtaler i Amerika. Det største finnes på det nordamerikanske kontinentet (Nafta) og ble etablert i 1994 (USA, Canada, Mexico).

MERCOSUR: Omfatter landene Brasil, Argentina, Paraguay og Uruguay, etablert 1991. Disse er blitt assosierte medlemmer: Bolivia, Chile, Colombia, Ecuador og Peru. I desember 2005 ble også Venezuela invitert og skal assosieres fullt ut i slutten av 2006.

ANDES: Det andinske fellesskap (spansk forkortelse er CAN) er en handelsblokk som består av Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru og Venezuela. Avtalen under-skrevet i 1969. Det er arbeid på gang med å smelte Mercosur og CAN sammen og skape ett handelsområde i Sør-Amerika (SAFTA).

CAFTA: Regional avtale (2004) mellom USA og land i Mellom-Amerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras og Nicaragua. Den dominikanske republikk er også med). ALBA: Det bolivarianske alternativet, lansert av Hugo Chávez i Venezuela.

BILATERALT: Ettersom globale avtaler er så vanskelige å gjennomføre (WTO, FTAA), satser USA nå på bilaterale og regionale avtaler på sitt eget kontinent (og andre steder, spesielt Asia, Øst-Europa). En lang rekke tosidige handelsavtaler er inngått de siste årene. I februar i år ble det inngått avtale mellom USA og Colombia. USA-Peru i desember 2005, mens Ecuador skal bli neste.

CHILE: Står utenfor handelsblokkene. Satser på bilaterale avtaler.

nerelt lavere prisnivå spiller også inn.

Økt konkurranse

Men likevel har den ulovlige innvandringen til USA eksplodert, og er nå blitt en svært betent politisk sak i USA.

Mange globaliseringsmotstandere ønsker en bedre styring med verdenshandelen, slik at fattigere land ikke blir

Dersom interessene til Latin-Amerikas økonomiske og politiske elite har vært truet, har statskuppet kommet. Men den tiden er forbi.

overkjørt av større (les USA). Wiig er skeptisk.

– Mange statlige monopoler er blitt erstattet av private monopolbedrifter – og det øker jo ikke konkurransen. Jeg tror i

til i en overgangsfase, sier Wiig. Wiig sier også at reguleringer av markedet gjennom for eksempel faste priser åpner for korrupsjon og fiksing og triksing.

– Det er viktig at den reelle verdien spilles. Ellers finner aktørene andre og gjerne ulovlige måter å innhente gevinst på, noe som igjen fører til manglende tillit til markedet

og dermed mindre investeringer. – Den manglende industrialiseringen er et stort hinder for økt økonomisk velstand i regionen?

– Klart det er et problem, men samtidig tror jeg at økt satsing på tjenesteyringen kan kompensere mye. Se på India og IT-bransjen der, sier Wiig.

td.dommersnes@aftenbladet.no